

A koronavírus járvány gazdasági hatásai

A koronavírus járvány olyan bizonytalanságot idézett elő a világgazdaságban, amelyre az utóbbi fél évszázadban nem volt példa. A járvány világméretűvé válása rákényszerítette a kormányokat arra, hogy a lakosság szabad mozgását legalább részlegesen korlátozzák, ezzel pedig a gazdaság normális működése fokozatosan ellehetetlenül. Ebben a helyzetben az elsődleges feladat a humán katasztrófa elkerülése, a járvány lokalizálása, és csak ezt követően lehet a gazdaság szempontjait előtérbe helyezni. A gazdasági következmények egyre jobban látszanak, a globális gazdaság utóbbi évtizedekben nem tapasztalt mértékű visszaesése várható.

A magyar gazdaság a múlt év végéig – valamelyest csökkenő dinamikával – kiemelkedő ütemben bővült. A szezonális és naptári hatások kiszűrésével közzétett adatok szerint a 2016. évi szerényebb, 2,1%-os ütemet követően 2017-ben már érzékelhető volt a 2014-2020 évek középtávú uniós ciklusában erőltetett ütemben lehívott, illetve a hazai költségvetésből megelőlegezett jelentős források élénkítő hatása. Ennek megfelelően – a KSH korrigált adatai szerint – 4,5%-kal, 2018-ban 5,1%-kal emelkedett a bruttó hazai termék volumene. A múlt év egészében a bruttó hazai termék volumene 4,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbi. Ez a dinamika az Európai Unióban – az írországi után – a második legmagasabb érték.

A magyar gazdaság e jelentős dinamikával is ellentmondásos képet mutatott. Ráadásul a közölt adatok összehasonlíthatóságát jelentősen befolyásolja egy, a statisztikai módszertanból adódó felülértékelési hatás is. Mivel ***a bruttó hazai termék a nemzeti számlák alapvető számbavételi elvét követve a reálgazdaság teljesítményét a termékértékesítők, valamint a szolgáltatásnyújtók által kibocsátott számlák alapján veszi számba,*** az állami kiadások esetében az alvállalkozói szerződésláncolat piramisszerű felépítését – az azokban megjelenő munkafázisok átfedéseit – tapasztalva alapos lehet a feltételezés, miszerint a túlszámlázást eredményező multiplikátor hatás felülértékeli a GDP volumenét, azaz ***a növekedési ütemet a korrupciós tényező is emeli.*** Így a statisztikában kimutatott dinamika különösen a beruházások esetében jelentős mértékben felülértékelt lehet, ami a valóságosnál akár fél százalékponttal nagyobb GDP indexet mutat. A három év alatt végbement szárnyaló bővülés ezzel együtt is figyelemre méltó volt, ennek szerkezete ugyanakkor kevésbé megnyugtató. ***A gyors gazdasági növekedést eddig az uniós források táplálták, de ezek az ösztönzők már a múlt év végén elfogyóban voltak.***

A kormány tartósan erőteljes prociklikus gazdaságpolitikát folytatott, azaz nem készült fel arra a lassulásra, amely a koronavírus járványtól függetlenül is bekövetkezett volna. Erre utalt a múlt év első felében ***meghirdetett családvédelmi akcióprogram, amely gyakorlatilag nem népesedéspolitikai, elsődlegesen nem szociálpolitikai, hanem gazdaságélénkítő program, s amely főként a középosztály fogyasztását serkenti.*** Ugyanakkor ***a magyar gazdaság természeténél fogva a belső fogyasztásra épülő növekedés komoly egyensúlyi veszélyeket rejt magában.*** Ez a helyzet tetézte a versenyképességi deficittel már középtávon is komoly zavarok kialakulását idézheti elő, és ennek jelei már a jelenlegi gazdasági viszonyokban is megjelentek.

Ebben az állapotban érte el a magyar gazdaságot a koronavírus járvány, amely az állami közszolgáltatások leromlott infrastruktúrája, hiányos és túlterhelt humánerőforrás ellátottsága miatt különösen nehéz feladatot rótt az egész hazai társadalomra. A járványveszély azonban

korántsem szűnt meg, a gazdasági életben annak közvetlen és közvetett hatásait hosszú távon kell a mindenkori politikai vezetésnek kezelni, lehetőség szerint a retrográd hatásokat semlegesíteni. A gazdaságpolitikai döntések megítélésénél azt kell alapul venni, hogy az egészségügyi veszélyhelyzet elhárítását szolgáló kormányzati lépések eredményessége prioritást kapott-e. Az eltelt időszakban meghozott döntések következményeinek kezelésétől, és a következő időszak kormányzati döntéseitől is függ, hogy sikerül-e egyensúlyban tartani az egészségügyi válság kezelésénél a rendészeti és az orvosszakmai szempontokat, a válság megoldásánál milyen vonatkozásokban – pl. határon belépő személyek mindegyikének infektációrészlet ellenőrzése – mennyire kerülnek előtérbe a rendészeti szakemberek, és milyen – valóban használható – eszközöket kap az egészségügyi ellátórendszer a népegészségügyi katasztrófa elkerülésében. Lényeges kérdés, hogy számíthat-e az egészségügyi ellátórendszer érdemi költségvetési támogatásra a járvány leküzdéséhez, és különösen a járványon kívüli, szokásos gyógyító tevékenység végzéséhez.

A járvány gazdasági hatásainak megítélésénél lényeges szempont, hogy a kormány felismeri-e annak a veszélyét, hogy **érdemi anyagi támogatás hiányában társadalmi katasztrófa fenyeget a tömeges munkanélküliség következtében előálló jövedelemhiány miatt. A járvány kitörése óta több mint kétszázezren veszítették el – legalábbis átmenetileg – a munkajövedelmüket.** Ez azt jelenti, hogy csaknem ugyanennyi család veszítette el az anyagi biztonságát, és – akár hosszabb távra is – **veszélybe került a megélhetésük.**

A gazdaság helyzet alakulása, a válság mélysége tehát azon is múlik, mikor és mit tesz a kormány a káros hatások mérséklése, a humanitárius és a társadalmi katasztrófa elkerülése érdekében. Az európai nemzeti kormányok sorra hozták/hozzák az egészségügyi krízis elhárítását, a társadalmi konfliktusok elkerülését szolgáló intézkedéseket a költségvetési források célzott átcsoportosításával és jelentős többletforrások előteremtésével. De az Európai Unió is megmozdult a katasztrófa súlyosbodásának elhárítása, a káros egészségügyi, foglalkoztatottságot érintő és gazdasági következményeinek mérséklése érdekében. **A magyar kormány eddig ilyen intézkedéseket gyakorlatilag alig hozott.**

A kormány koronavírus-járvány okozta humanitárius és gazdasági krízis kezelése érdekében két alapot hozott létre – látszólag – jelentős költségvetési előirányzatok hozzárendelésével. A **járvány elleni védekezési alap** kerete 634 milliárd forint, míg a **gazdaságvédelmi alapé** 1 346 milliárd forint. Az alapok létrehozása mögött álló program sok részlete azonban a mai napig nem ismert. Félő, hogy nem csak a közvélemény nem ismeri, hanem annak készítői sem. A program megismert részletei alapján azonban úgy tűnik, annak kidolgozásában a kommunikációs munkatársaknak nagyobb szerepe lehetett, mint a közgazdászoknak, ezért nélkülözi a megvalósítás érdemi lépéseinek számbavételét.

A meghirdetett program ugyanis **nem ad számottevő többletforrást a válságkezelésre.** Összességében a központi költségvetés valóságos többlet kiadása nem éri el az 1 000 milliárd forintot a kommunikált 9 000 milliárddal szemben, a többi legfeljebb átcsoportosítás, vagy csupán egyes tételek egyszerű átnevezése. A kormányzati kommunikáció eleve összemosta az államháztartásból származó forrásokat és az MNB által generált hiteleket. A program egyik célkitűzésként meghirdetett **munkahelymegőrzés** legfontosabb eszközeként a részmunkaidőben történő foglalkoztatás állami támogatással történő bevezetését szorgalmazzák. A német gazdaságban alkalmazott Kurzarbeit sajátos magyar támogatási módszerrel történő bevezetése azonban nem teszi érdekeltté a munkáltatókat a támogatás

igénylésében, és nem nyújt érdemi segítséget az érintett cégek számára; ehhez valóban a német megoldást kellene alkalmazni.

A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a bruttó hazai termék 3-4%-át elérő költségvetési-kiadás növeléssel lehet megfelelő forrást teremteni a szükséges társadalmi kiadások számára. *A kormányzati intézkedések felemás jellege és a forráshiány, de főleg a koncepciótlanság miatt nagy a veszélye annak, hogy a recesszió mélysége meghaladja majd a környező országokban és az EU tagországok többségében bekövetkező mértéket.*

Ha megvizsgáljuk a két költségvetési alap forrásait és eddigi kiadásait, akkor világossá válik a kormány meghirdetett célkitűzései és valóságos intézkedései közötti ellentmondás. A **járvány elleni védekezési alap**ot lényegében az országvédelmi alap 378 milliárd forintos összegének átcsoportosításával hozták létre; ez elfogadható átalakítás, mivel az országvédelmi alap a jelenlegi hatalom kommunikáció-központú kormányzati működésében a költségvetés tartalékát jelenti. Ehhez társult 129 milliárd forint egyéb, költségvetésen belüli átcsoportosítás, ebből 82 milliárd forint az egészségügyi dolgozók béremelésére szánt forrás, tehát annak átcsoportosítása nyilvánvalóan nem valós védekezési ráfordítás. Az államháztartáson belüli további önkényes forrásátrendezés történt azzal, hogy a gépjárműadóból az önkormányzatoknak az alapfeladataik finanszírozására törvény szerint járó, 33 milliárd forintot kitevő hányadot a védekezéshez szükséges állami kiadások finanszírozására hivatkozva elvont a kormány. /Miközben az annak beszédéséhez kapcsolódó valamennyi költség továbbra is önkormányzatok kiadásai között maradt. Emellett számukra – szociális feladataik bővítéseként – elrendelték a 70 éven felüli lakosok ellátásáról történő gondoskodást, többletforrás biztosítása nélkül./ Ezen felül ide került a bankokra és a kiskereskedelmi hálózatokra kivetett különadóból várhatóan befolyó 92 milliárd forint, amit az áremelésen keresztül a lakosság fizet majd meg, és végül a pártokra kirótt 1 milliárdos elvonás, ami nyilvánvalóan nem a költségvetési források növelését szolgálja. /Fontos momentum, hogy a bankokra kirótt többletadó, valamint a hiteltörlesztések felfüggesztése miatti átmeneti bevételkiesés kompenzálására a bankok állami forrásokra pályázhatnak./

A **gazdaságvédelmi alap** valójában a nemzeti foglalkoztatási alap 423 milliárdos keretének átalakításából jött létre, amit még egyéb költségvetésen belüli nagyszámú, jelentős részben kisebb összegű átcsoportosítással további 923 milliárd forinttal egészítettek ki. Azaz *a gazdaságvédelmi alap pusztán átnevezéssel és a központi költségvetés meglévő előirányzatainak átalakításával jött létre érdemi többletforrás nélkül.*

Ami a két alap kiadásait illeti, a járvány ellen védekezési alapból finanszírozták az egészségügyi dolgozók – egyébként is elhatározott – béremelését és az egyszeri bérkiegészítést, összesen 153 milliárd forintot. Az egyszeri bérkiegészítés, a sokszor megígért és csak nagy késéssel és nem teljes körben megvalósított fejenkénti bruttó 500 ezer forintos jutalom valóban a járvány elleni védekezés kiadása. Ezen kívül – a költségvetési transzparencia szinte teljes hiánya miatt csak bizonytalanul meghatározhatóan – 420 milliárd forintot fordítottak eszközbeszerzésre, melyből 300 milliárd forintért szerzett be a kormány 16 ezer – azóta nyilvánvalóan feleslegesnek minősülő számú, kétes minőségű, sőt részben használhatatlan és a piaci ár többszöröséért vásárolt – lélegeztető gépet.

A gazdaságvédelmi alap terhére eddig elköltött valamint lekötött költségvetési előirányzatok között nem könnyű eligazodni. A teljes kiadás talán jövő évben a zárszámadásból derül majd ki, az eddigi tapasztalatok alapján akkor is csupán tendenciaszerűen. A kormány közlése szerint

az alapból 150 milliárd forintot fordítanak bértámogatásra, 235 milliárd forintot munkahelyteremtésre, de ennek mikéntjét nem részletezték. Az eddig a Magyar Közlönyből nyilvánosságra került miniszterelnöki döntésekből már megállapítható, hogy a gazdaságvédelem fogalmát sajátosan értelmezi a kormány. Kétségtelen, az ilyen típusú önkényes értelmezésekben a kormány következetes. Talán elegendő ennek alátámasztására egyetlen példát felidézni: a magánnyugdíj-pénztári vagyon önkényes elvételének alátámasztására a kormányzati kommunikáció a nyugdíjasok érdekeire hivatkozott; nyugdíjvédelmi kormánybiztost neveztek ki, akinek tevékenysége csak később tette nyilvánvalóvá: a kormánybiztos a nyugdíjasoktól védte a nyugdíjvagyon.

A miniszterelnök részére a veszélyhelyzetre tekintettel adott felhatalmazás alapján a költségvetés terhére hozott döntései közül a többség még kiterjesztő értelmezésben sem hozható összefüggésbe a járványhelyzetben szükséges gazdaságvédelmi intézkedésekkel.

- Összesen mintegy félszáz határozattal 94 milliárd forintot csoportosítottak át a versenysport céljára, a sportlétesítmények, így stadionok építésére és fenntartására, kiemelt sportegyesületek működésére, ezen belül labdarúgók bértámogatására, nemzetközi sportesemények megrendezésére.
- További 82 milliárd forintot hagyott jóvá a kormány – a 2020. évi költségvetésben szereplő előirányzaton felül – a Budapest-Belgrád vasútvonal hazai szakaszának építésére, melynek kivitelezője egyébként Mészáros Lőrinc vasútépítő cége.
- A határon túli szervezetek támogatására – részben a Bethlen Gábor alapon keresztül – több határozatban összesen 56 milliárd forintot gazdaságfejlesztésre, hitéleti és sporttámogatásra különítettek el.
- Turisztikai célra adott a miniszterelnök 94 milliárd forintot, és a következő évekre 583 milliárd forintos állami támogatásra kötelezettséget vállalt. E hatalmas összeg jelentős része a kormányhoz igen közel álló magánvállalkozások keretében zajló luxusszálloda építéseket, kastélyfelújítási programot, nemzetközi kiállítások megrendezését szolgálja /ezen belül a vadászati világkiállításra újabb 7,7 milliárd forintot/.
- Meglepő módon a kormány döntésének szövegezése szerint a járvány elleni védekezés címszóval a tömeges bevándorlás elleni védekezésre és a Terrorelhárító Központ céljára átcsoportosítottak 46 milliárd forintot,
- kormányzati kommunikációra 15 milliárd forintot,
- minisztériumi igazgatásra 22 milliárdot,
- a várbeli kormányzati presztízsberruházásra 10 milliárdot.
- Az egyházak támogatására, ezen belül templomépítésre 23 milliárd forint többlettámogatást adott a kormány, beleértve belorusz, mexikói és szíriai templomfelújítást is.

Az államháztartás első félév végén mutatkozó magas hiánya egyértelműen arra utal, hogy a kormányzati kommunikáció állításaival szemben a 2020. évi deficit várhatóan jelentősen túllépi a költségvetési törvényben deklarált értéket, és év végére meghaladhatja a GDP 5%-át. Ez önmagában a koronavírus járvány elhárítását célzó intézkedésekkel magyarázható lenne, amennyiben a kormány valóban ezért növelte volna a kiadásokat. Az első félév államháztartási adatai azonban egészen mást mutatnak. A kormány veszélyhelyzeti időszak alatt hozott intézkedései, a költségvetési előirányzatok közötti átcsoportosításai azt tanúsítják, hogy ***a kormány még ebben az időszakban is több forrást bocsájtott a járvánnyal összefüggésbe nem***

hozható célokra, többek között az élsport, a stadionépítés és -fenntartás, a kormányzati presztízsberuházások, az egyházak támogatásának miniszterelnöki prioritásnak megfelelő kiszolgáltatására, mint a járvány elleni valóságos lépésekre, például az egészségügyi és szociális intézmények munkájának segítésére. *A járvány elleni védekezést szolgáló kiadások ezúttal is az utóbbi évtizedben kialakított keretben történtek, nagyobb gondot fordítva a haszonélvezőkre, mint a közérdekre.* Erre utal Budapest-Belgrád vasútvonal építésére juttatott rendkívüli többletforrás, melynek indokoltságát szakmai érvekkel aligha lehet igazolni, a jelentős közpénz felhasználásának folyamatát pedig nem lehet az államháztartási törvényből levezetni.

A kormány a járvány következményeként kialakult válsághelyzet körülményei közepette jelentéktelennek nem nevezhető költségek mellett gyakorlatilag *nem szánt többletforrást sem az oktatásra, sem a szociális védelemre.* Ennek következményeként tömegesen igen nehéz helyzetbe kerültek a gyermeket nevelő családok és a nyugdíjasok. A veszélyhelyzettel együttjáró korlátozások, a munkahely vagy a munkajövedelem elvesztése, a kényszerűen megváltozott oktatás, az életvitelben megjelenő nehézségek anyagilag is éreztették hatásukat. Nem véletlen, hogy az Európai Unió tagországainak többségében rendkívüli támogatást adtak/adnak a rászoruló családoknak, kiegészítették a családi támogatásokat, az időseknek adott juttatásokat. Természetesen ezt azon a bázison kell értékelni, hogy az Európai Unióban mindenütt legalább 9 hónapig jár a munkanélküli ellátás is, és összege – a létminimumhoz viszonyítottnak is – lényegesen magasabb a magyarországinál. Ennek következményeként júniusban a munkanélküliek 46,7%-a, 176 ezer fő teljesen ellátatlanul maradt, és további 10 ezer fő a munkaügyi apparátus késlekedése miatt nem jutott hozzá járadékához.

A több éven keresztül gyakorlatilag stagnáló fogyasztói árszint 2017-ben emelkedni kezdett, egyben az élelmiszerárak az átlagosnál gyorsabban nőttek. Ez a gyorsuló infláció az idei évben a pandémia okozta helyzetben – a kormány érzéketlensége miatt – tömeges elszegényedéshez, a szegénységi küszöb alatt élők számára katasztrófájához vezethet.

Az árak változását 2017 óta áttekintve a következő folyamatok észlelhetők:

2017-ben a fogyasztói árak 2,4%-kal, ezen belül az élelmiszerárak 2,8%-kal emelkedtek, míg a nyugdíjas fogyasztói árindex 2,3% volt.

2018-ban az általános infláció 2,8%, az élelmiszerárak emelkedése 4,2%, míg a nyugdíjas index 2,7% volt.

A múlt évben a fogyasztói árindex 3,4%, az élelmiszereké 5,4%, a nyugdíjas index 3,5% volt.

Ebben az évben tovább gyorsult az infláció: a fogyasztói árindex júliusban 3,8%, az élelmiszerek áremelkedése 7,8%, míg a júliusi nyugdíjas árindex 4,3% volt. *A magyar infláció* Lengyelországot és Csehországot követően júniusban *az Európai Unió tagországai között a harmadik legmagasabb értéket mutatta.* Számottevő emelkedés egyelőre az élelmiszerek és élvezeti cikkek, valamint a szolgáltatások fogyasztói árában tapasztalható, de *különösen gyorsan emelkedik egyes alapvető élelmiszerek ára.*

Az utóbbi három és fél év időszaka önmagában tükrözi a folyamatosan emelkedő, átlagszintet meghaladó infláció hatását a nyugdíjasok fogyasztására, és a nyugdíjas árindex valamint a nyugdíjmelés mértékének növekvő eltérésére, azaz a nyugdíjolló fokozódó szétnyílására. A súlyos társadalmi probléma azonban a fogyasztási szerkezet és az árindex viszonyában, az

alacsony jövedelmű családok és személyek gyorsan romló helyzetében rejlik. Megjegyzendő, hogy ***a pandémia hatására olyan változások mentek végbe a gazdasági környezetben, amelyek a statisztikai számbavétel megbízhatóságát, torzításmentességét érzékelhetően befolyásolják.*** Ehhez társul a statisztikai megfigyelés egy általános és ezen túlmenően egy jelenleg érvényesülő problémája.

A statisztikai adatok között a közvélemény számára az egyik legkritikusabb a fogyasztói árindex. A nemzetközi tapasztalatok szerint sokan gondolják úgy, hogy az infláció lényegesen magasabb annál, mint amit az adott ország statisztikai szolgálata közöl. A statisztikai gyakorlatban a fogyasztói árak változását úgy vizsgálják, hogy kiválasztanak a rendelkezésre álló termékek és szolgáltatások összességéből bizonyos számú terméket és szolgáltatást, azaz egy reprezentatívnek tekinthető mintát, és ezek árváltozását figyelik meg havi gyakorisággal az üzletekben és a szolgáltató helyeken. Az egyes termékek és szolgáltatások egyedi árindexeit kiszámolják, majd súlyozzák az igénybevétel alapján, és ez adja az egyes termék- és szolgáltatáscsoportok árindexét, végül pedig az összesítést követően az átlagos fogyasztói árindexet. A súlyokat, azaz annak meghatározását, hogy az egyes termékek és szolgáltatások milyen részarányt képviselnek az összes fogyasztásban, a háztartásstatisztikai adatfelvételtől nyeri a statisztikai szolgálat. Gyakorlati szempontok alapján az árindex számításánál a tárgyévet megelőző második év súlyait veszik alapul, azaz idén a 2018. évi fogyasztási szerkezetből indulnak ki. Ez általában megfelelő, mert egyik évről a másikra többnyire csak csekély mértékben változik a fogyasztási struktúra. Jelen helyzetben ugyanakkor érzékelhetően torzítja az árindexet. Az utóbb megfigyelt hónapokban jelentősen csökkent az üzemanyag vásárlás, míg – a felvásárlásnak köszönhetően – érzékelhetően nőtt az élelmiszerek és a gyógyszerek forgalma. Ezért a 2018. évi súlyokkal számolt index nem teljesen a valós fogyasztási arányokat tükrözi, azaz nem torzításmentes. Ehhez társul egy másik bizonytalansági tényező is: a hagyományos feldolgozás ár-felírók alkalmazását feltételezi, akik személyesen keresik fel az üzleteket. Most ez a kikérdezési mód szünetel, telefonos kérdezéssel helyettesíti a KSH. Ez a probléma a statisztikai módszertanból adódik, a statisztika korlátait jelenti. Ezért az adatok elemzésénél nagyobb figyelmet célszerű fordítani a részmutatókra, így az élelmiszerek árindexére, illetve az egyes termékcsoportok vagy a szolgáltatások árindexére.

A jelenleg rendelkezésre álló 2018. évi háztartásstatisztikai adatok szerint a lakosság fogyasztási kiadásainak 27,7%-át az élelmiszerek és alkoholmentes italok teszik ki. Ez a részarány jelentősen eltér a jövedelem nagysága szerint. Az alsó jövedelmi ötödbe tartozó háztartások fogyasztási kiadásai 30,6%-át, míg a felső jövedelmi kvintilisbe tartozók 21%-át költik élelmiszereire. A jövedelmi tizedek szerinti különbségek ennél lényegesen nagyobbak, ilyen adatokat azonban nem közöl a KSH. Az egyes társadalmi rétegek árindexe között akkor van jelentős különbség, ha az egyes termék- és szolgáltatáscsoportok árdinamikája számottevően eltér egymástól. Az utóbbi években az élelmiszerárak emelkedésének üteme egyre nagyobb mértékben meghaladta az általános fogyasztói árindexét. Ennek következtében 2018-ban az alsó kvintilisbe tartozók árindexe 0,3 százalékponttal, míg 2019-ben 0,5 százalékponttal volt magasabb az általános inflációnál. Ennek hátterében az áll, hogy az élelmiszerárak indexe 2018-ban 1,4 százalékponttal, a múlt évben már 2 százalékponttal volt az általános infláció mérőszáma felett. ***Az idei első félévben pedig az élelmiszerárak indexe 4,3 százalékponttal haladta meg az általános infláció mértékét.***

Az idei évben a járvány hatására feltehetően a szokásosnál is nagyobb mértékben változott meg a fogyasztási szerkezet. Különösen a növekvő bizonytalanság, a munkajövedelmek – esetleg

drasztikus – csökkenése vagy elvesztése következtében jelentősen megnőtt az alacsony jövedelmű családokban az alapvető cikkekre, ezen belül is az élelmiszerekre fordított kiadások részaránya. Az élelmiszerek áremelkedésének termékösszetétel szerinti szerkezetváltozása a valóságban lényegesen eltér a korábbi évektől, azaz az érzékelt és a kimutatott árszínvonal között számottevő a különbség. Vagyis a családi pénztárca gyorsabban apad, mint azt a statisztika mutatná. Ez pedig további nehézséget okoz az alacsony jövedelemmel rendelkező háztartásoknak. Az alapvető élelmiszerek ára az utóbbi időszakban jelentős dinamikával, kétszámjegyű mértékben nő. A KSH adatközlése szerint 2020 júniusában a nyugdíjas fogyasztói árindex 0,7 százalékponttal haladta meg az általános inflációét. Ennek alapján meghatározható az alsó jövedelmi ötödbe tartozó háztartások árindexe, amely az első félévben feltehetően 4,3 és 4,7% közötti értéket vett fel.

A kialakult helyzetben csak akkor kerülhető el a társadalmi feszültség jelentős növekedése, számottevő csoportok elszegényedése, a szegénységben élő csoportok nélkülözésének fokozódása, nagyszámú éhező csoportok kialakulása, ha a kormány haladéktalanul hatékony intézkedéseket hoz a számottevő jövedelemhiány mérséklésére. ***Egyik elkerülhetetlen lépés a családi pótlék felemelése a 2008 óta változatlan értékének kétszeresére***, amelynek költségvetési kiadásnövelő hatása öt hónapra mintegy 130 milliárd forint.

Hasonlóan kritikus a nyugdíjasok helyzete. ***A nyugdíjas fogyasztói kosárral számított árindex 2020-ban várhatóan eléri a 3,9-4,5%-ot.*** A jelenlegi körülmények között indokolt lenne a novemberi kompenzációt előrehozni, és mielőbb kifizetni a nyugdíjasoknak. Annál inkább is elengedhetetlen e lépés megtétele, mert a 2020-ra vonatkozó költségvetési törvény idei módosításakor már ismert tény volt, hogy az általános infláció mértéke lényegesen magasabb lesz az abban meghirdetettnél. A kompenzáció halogatása pedig nem más, mint kormányzati érzéketlenség és cinizmus, amely a „hibás” tervezés következményeit hártja át a társadalom szerényebb jövedelmű, kisebb érdekérvényesítő képességgel rendelkező rétegeihez tartozókra. ***A nyugdíjas társadalmon belül kiemelkedően súlyos probléma az alacsony nyugdíjjal rendelkezők helyzete.*** A kormányzati kommunikáció álságosan azt hirdeti, hogy megőrzi a nyugdíjak reálértékét. Ez azonban az alacsony nyugdíjjal rendelkező százezrek számára csupán azt jelenti, hogy a szegénységük nem mélyül tovább, a nyomorszintjük nem lesz az adott helyzetüknél is rosszabb. A KSH jövedelemfelvétele alapján olyan nyugdíjas háztartásban él 172 ezer személy, ahol az egy főre jutó jövedelem nem éri el a havi 53 ezer forintot, és olyan nyugdíjas háztartásban él 352 ezer személy, ahol az egy főre jutó jövedelem nem éri el a havi 82 ezer forintot. A háztartásstatisztika szerint 491 ezer fő él olyan nyugdíjas háztartásban, ahol az egy főre jutó jövedelem havonta 107 ezer forint alatt van, és 411 ezer fő él olyan, csak nyugdíjasokból álló háztartásban, ahol az egy főre jutó jövedelem 135 ezer forint alatt van. Ezek a nyugdíjasok kerültek különösen nehéz helyzetbe az idei évben. ***Számukra indokolt lenne 50 ezer forint azonnali, egyszeri nyugdíjkiegészítés folyósítása.*** A másfélmillió nyugdíjasnak adandó juttatás költségvonzata 75 milliárd forint, ami nem éri el a Budapest-Belgrád vasútvonal építésére soron kívül kiutalt közpénz összegét.

Budapest, 2020. augusztus 14.

Dr. Katona Tamás